

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP

No. 92. szám. V. ol. VII. évfolyam.

NEW YORK, 1909 NOVEMBER 16.

Egyes szám ára 2 cent, New Yorkban 1 cent.

AZ EGYESÜLÉS FELÉ.

Aboan a pánikban, melylyel 1907 október havában a gazdasági válság megindult, hatalmas kapitalista csoportoknak éveken át húzódott küzdelme ért véget az egyik csoportnak a bukásával. Sokmillió virágzó látzó társulatok bukkant el, hogy helyet engedjenek a még erősebbeknek, ügyesebbeknek.

Az elbukottak között volt a réztrustnak ura is. Bakása után helyét két érdekcsoport igyekezett elfoglalni: az a kapitalista csoport, melynek Morgan a vezetője, és a csoport, melynek Guggenheim áll az élén. Ennek a két csoportnak össze kellett ütköznie vagy ki kellett egyeznie. Egy más mellett tetlenül, nyugodtan meg nem maradtak. Ugy látszik, az egyesülés útját választották.

Végül fontos az Egyesült Államok ipari és politikai életére, hogy valóra válik-e a Morgan mozgatója a tárgyalások már megindultak. Egymással eddig elkeseredett versenyben álló társulatok képviselői tárgyalásokra gyűltek össze s nagyjában megállapodtak, hogy az acéltrust mintájára az eddig független réztrustnak az új réztrust részvényeiért be fogják cserélni részvényeiket s így az Egyesült Államok réztermelésének hetven százalékát trustba vonják s a kívül álló harminc százalékkal nem lesz nehéz dolog végzőni.

Nemcsak azért fontos ez az egyesülés, mivel a világban körülbelül létrehozta a monopóliumot, hanem mivel ezzel az egyesüléssel hatalmas lépéssel közeledünk a trustok integrálódása felé. Nemcsak kialakul a nagy és a kisebb társulatok által legyőzhetően réztrust, hanem ez érdekközösségbe kerül az acéltrustal. Ugyanis az új alakulásban helyet foglal Frick, az acéltrust egyik legbefolyosabb embere s a két trust érdekét harmonizálja. Ugyanezt teszi Morgan is, akinek nemcsak a rézbányászásban, hanem az acéliparban is nagy szerepe van. Midőn ehhez a két csoport, Frickéhez és Morganéhoz csatlakozik a Guggenheim csoport, nyugatnak bányás és vasuti ipara csatlakozott a kelethez. A nyugati bányászati és vasuti kapitalisták Frick és Morgan után egyesülnek Carnegivel, Rockefellerrel s az egész országot mint vasgyűrű övezi az érdekközösségben álló trustok lánca, melynek minden mozdulata tíz-tizenöt embertől kezdődik.

Midőn nyilvánosságra került, hogy az amerikai hűstermelés tíz embernek a kezébe került s a szövetségben álló tíz embertől függ a hűstermelés, általános volt a megdöbbenés. Midőn ezután néhány évvel a hűstermelés hírtelen emelni kezdte az árakat s az amerikai nép tehetetlen volt a hűstermelés akaratával szemben, általános volt az elkeseredés. Azóta annyit haladt az Egyesült Államok termelése a centralizáció felé, hogy most nem okoz megdöbbenést, sőt nem okoz föltűnést sem olyan törekvés, amely a sikerrel jár (s előbb-utóbb sikerrel fog járni) tíz-tizenöt embernek nem egy iparágban, hanem Amerika legfontosabb iparágában biztosított hatalmat.

Ha létre jön ez az egyesülés — s ismétlünk, — létre kell jönnie, néhány embernek barátságos megegyezése egy napon, egy órában bezárhatóan a nyugati bányák, megállhatnak a nagy vasuti vonalak, elcsendesülhetnek a hatalmas vasgyárak. Néhány embernek akaratától fog függeni, hogy egy nap nyolc-tíz millió munkás kerüljön az ipari tartalékeregbe s néhány nap alatt kövessék azok a munkások, akik litzológ független iparágokban dolgoztak, melyek mégsem függetlenek, mert a többi nélkül nem működhetnek.

Szinte elképzelhetetlen az a végtelen hatalom, mely ilyen módon Morgannak Fricknek, Carnegienek, Rockefellernek, Guggenheimnek s még néhány más nagykapitalistának a kezébe jut. Akkor állíthatjuk meg az ország érverését, amikor akarják. Akkor forszírozhatnak az ország válságát, amikor nekik tetszik. Azt a kistökést nyomirítják agyon amelyiket kedük tartja. S ha az acéltrustnak egymagában volt hatalma hogy a Tennessee Coal & Iron Company beolvastása miatt kiabáló Rooseveltnek betapassa a száját azzal a fenyegetéssel, hogy a válságot még súlyosabbá teszi s az ódiomot Rooseveltnek nyakába teríti, milyen végtelen hatalommal fog ránehezüdni ez a kapitalista érdekcsoport a törvényhozásra? Mennyire föltétlen diktátora lesz ez a néhány ember az Egyesült Államoknak még akkor is, ha a törvényhozók nem a kapitalista osztályának, hanem a népek érdekeit akarnák szolgálni.

S nem lehet megakadályozni ezt az egyesülést melyről nyilvánvaló, hogy néhány em-

bert tenne föltétlen urává az Egyesült Államok termelésének s ezzel együtt politikai igazgatásának? Gyöngébb társulatok egyesülésének a megakadályozása nem sikerült, pedig törvényt hoztak rá s már évek óta egyebet sem tesz az Egyesült Államok ügyészsége, mint pöröl ennek a törvénynek a megszegése miatt.

Elítéljük az olajtrustot egy-két millióra. De azért az olajtrust csak kifejlődik. Elítéljük egyik-másik vasutársulatot pár százezer dollárra a kedvezményes szállítás miatt. De a kedvezményes szállítás mégis csak megölte a versenytársakat.

Ha egy iparág centralizálását nem tudta megakadályozni a törvényhozás, miként tudná utját vágni a mai centralizált trustokba szervezett iparágok egyesülésének?

Az egyesülés a kapitalista rendszer fátyma. Ez teszi nagygyá, hatalmassá, — de ez is fogja megbuktatni. Még ha látja is a kapitalista, hogy a centralizáció bukására fog vezetni, nem tehet semmit. Egyesülésre kell törekednie minden országban. Kanadában csak a napokban történt, hogy a Dominion Coal & Iron Co két hatalmas társulattal megállapodtak, hogy egyesülnek hetven millió dollár alaptőkével. A vas és szénipar már ott is egyesül.

Jó jel ez az integrációra való törekvés. Örömhír azoknak, akik a kapitalista rendszer bukásán fáradoznak. Azt mutatja, hogy a kapitalista osztály rohamosan közeledik történeti hivatásának betöltéséhez. Közeleg az idő, midőn a proletáriátust is kényszeríti, hogy foglalja le a termelés eszközeit, sajátítsa ki a kisajátítottakat. Rákényszeríti a proletáriátust az egyesülésre az egyesült kapitalista osztály ellen; — arra az egyesülésre, mely nemcsak a proletáriátust győzelme, hanem a köztermelési rendszer föntartásának is szükségképpen föltétele.

GYERMEKEK VESZÉDELME.

A nemzeti védő társulat árt a new yorki iskolaiügyi tanácsnak, hogy föllívja figyelmét arra a veszélyre, mely a gyermekeket fenyegeti az utcákon a folyton intenzívabbá váló automobil-forgalom következtében.

Az október havi szerencsétlenségek statisztikája indította a társulatot arra, hogy tanácsokat adjon az iskolaiügyi tanácsnak a gyermekek megóvására. Az ártat szerint a tanácsnak figyelmeztetni kellene a gyermekeket nap-nap után, hogy az utcák keresztelésénél mire ügyeljenek, a kocsiutakon miképpen menjenek keresztül. Míg az iskolaiügyi tanácsot ilyenforma intézkedésre szólítja föl, addig a védő társulat igéri, hogy szigorú törvények érdekében fog működni, melyek szabályozni fogják a nagy városok kocsiforgalmát.

NEM AKARNAK ADÓT FIZETNI.

A new yorki hatalmas vasuti- és gáztrustok az 1901-iki speciális adótörvény szerint 41 millió dollárral tartoznának New York városának. A Court of Appeals legutóbbi döntése szerint a speciális adót az állami adóbiztonság értelmezése szerint kell kivetni. Vagyis a rendes adók összegét le kell vonni a társulatok összebevételeiből, hogy megállapítható legyen a tiszta bevétel, mely után a speciális adót fizetni kell azonban a speciális adó összege nem vonandó így le. A különbözet, ha a speciális adó összegét is levonják a tiszta jövedelem megállapítására, egy-egy társulattól sok ezer dollárt tesz ki s így a társulatok közösen törekednek ennek a végzésnek a megföntésére a föltörvényszéken.

KI AKARJA DOBNI A KOMPANIÁT.

Tom. O. Crossan ügyész pört indított Ohio-ban a Sundoy Creek Company ellen, melynek Ohio-ban s West Virginiában 120 ezer akr szénbányászatra alkalmas földje van. Az ügyész azt akarja, hogy a törvényszék tiltsa ki a társulatot Ohio állam területéről. Ugyanis a társulat évente négy millió tonna szént termel, háromszor annyit, mint az utána következő legnagyobb versenytárs, mégis törvénytelen eszközöket használ, hogy a kisebbeket kiirts. Így a Hocking Valley vasutal összecsátott a kisebb bányászati társulatok megbuktatására.

Természetes, hogy a törvényszék alaposan meggondolja, eleget teygen-e a haragos ügyész kívánságának?

SZERVEZŐNK UTJA.

Országos szervezőnk, Rothfiser Károly elvtárs címe további értesítésre a következők: Charles Rothfiser, c.o. P. Turuc, cor. Cedar & Washington Sts., Newark, O.

JÖNNEK A PÁLINKÁS BARÁTOK.

A magyarországi Népszava írja:

A karthauzi barátokat kitessékelték Franciaországból a szétválasztási törvény alapján. A péterek fölszedték a sátorfájukat és elvándoroltak Spanyolországba pálinkát főzni. A karthauziak ugyanis arról nevezetesek, hogy a Chartreuse Liqueur (Karthauzi likör) készítésének a titkát az egész világon csak ők tudják és nincs is a kerek földön pálinkagyáros, aki annyi hasznót tudna bevezetni a spirítusból, mint istennek e jámbor nagyjüstősei. A bódító, érges itat közkedvelt portéka. Diákok, katonatisztek, kanonokok, dámkák isszák. Szegény ember nem jut hozzá, mert drága. Milliókra megy a hasznát, amit a karthauziak évenként betarisznyznak a pálinkájuk révén. Franciaországi kolostoruk hatalmas üzemű pálinkagyár volt, ahol hatszáz darab szerzetes keverte a mérget.

A karthauziakat úgy is hívják, hogy néma barátok. Nem beszélgetnek egymással soha. Ha valamit mondani akarnak egymásnak, azt csak a főpát révén tehetik meg. Úsk súai, a csak a főpát engedelmére alapján tehetik meg. Ha munkaközben valamelyiknek tüzet fogna a esuhája, az, aki észrevenné, nem mondaná meg neki, hogy szaktárs, ön ég, hanem előbb megkeresné valahol a főpátot és ha engedélyt kapna a szólásra, visszaszaladna a veszedelem színhelyére és megmondaná, hogy szaktárs, ön elégett.

A pálinkagyáros néma barátok Spanyolországban — úgy látszik — nem tudnak olyan jó üzletet csinálni, mint Franciaországban. Új kvártély után néznek és eközben Magyarországba kacsintgatnak. Itt a papoknak, a pálinkagyárosoknak meleggyuk van. Apponyi öntsége tart karokkal fogad minden rendet. Nem is jönnek idegenbe. II. József császár fölosztó rendeletéig nálunk gazdálkodtak már az istenföl nagyüstősök. A legalkalmasabb idő most van a bekvártélyozásra, most, amikor a klerikalizmus minden vonalon szabadon üzérkedhetik.

A karthauziak már jártak is Budapesten és a függetlenségi párt alelnökével, Hoitsy Pál urral tárgyaltak: miként lehetne Magyarországban tanyát verniök. Spanyolországban nem biztos az üzlet menete. Könnyen megeshetik, hogy a gonosz forradalmárok bombát pottyantanak a nagy üstbe és ez kellemetlen, mert a néma barátoknak tilos a hangos fölrobbanás. Magyarországban? Oh, Magyarországban úgy dőldegélnek őket, ahogy még sehol sem tették. A kultuszminiszter a csuhájuknak örül. A pénzügyminiszter a pálinkájukért rajong föncialis lelkesedéssel. Micsoda haszon lesz ebből!

Már a helyet is kiszemelték a számukra. Ó-Buda fölött, a kiscelli hegyoldalon levő régi kolostor és templom jó lesz pálinkagyárnak. Szívesen nekik adják, csak jöjjenek hozzánk, csak a kultuszminiszterium és a pénzügyminiszterium üzetmenetét föllendítsék. Avagy ha nekik tetszik, bekvártélyozzák őket a Bazilikába vagy a parlamentbe és süssék-főzzék ott a pálinkájukat, részegítsék le az egész országot és még a kultuszminiszter ur kedves neje, az antialkoholista mozgalom védőszentje is virágot szór az utjukra. Óriási szükségünk van rájuk. A papoknak szükiben vagyunk és a pálinkának is. A papok nem butitának eléggé és a pálinka nem gyilkol eleget. Ha összefognak, többre mennek.

A FÖIGAZGATÓT ELFOGTÁK.

Holt bírónak ama végzéséből, hogy a cukortrust bünös üzelméi miatt nem vonhatók felelősségre a trust tisztviselői, nem tudott beletnyugodni az államügyész. Az ügyet megfölelbezi s addig is kiadta az elfogató parancsot James F. Banderagel ellen, aki a mult csütörtökön mondott le az American Sugar Refining Company brooklyn-i telepén viselt fölgazgatói állásáról.

Brendermagel a cukortrust hat más tisztviselőjével együtt került vád alá s a trust által menesztették, mikor megmentésére már nem volt semmi mód.

Érdekes, hogy a trust nyilatkozatot adott ki, melyben kijelenti, hogy a kormányának, mint eddig, úgy ezután is segédkezet fog nyújtani annak kinyomozásában, hogy kik az értelemi menesztették, mikor megmentésére már nem volt semmi mód.

Ezzel a trust körülbelül azt akarja kifejezni, hogy nem volt tudomása alkalmazottainak csalásairól. Ezt a kijelentést érthetően teszi jóváhagyta az ítéletet s most Morse ügyvédje azon az alapon kéri az ítélet megsemmisítését, hogy az esküdtek részegek voltak, midőn tárgyalták.

ESEMÉNYEK.

AMIT AZ AKRONI TANÁCS IS MEGTANULHAT.

Akron város tanácsának remek alkalma van a tanulásra s valóban bolondul tenné, ha elszalasztaná az alkalmat.

Eddig úgy tudta az éreemes tanács, — hiszen benne van az alkotmányban, — hogy az állami, községi ügyeket az alkotmány és a törvények értelmében a nép megválasztott képviselői intézik el. A nép választ például törvényhozókat, kik a nép nevében s a népek törvényeket szabnak. Elektorai útján a nép választ elnököt, kinek gondja van a törvények végrehajtására. A nép választ nagyrészen bírákat, kik igazságot osztanak s vitás ügyekben döntenek. A nép választotta az akroni tanács tagjait is, hogy a várost képviseljen, ameddig annak jurisdikciója terjed, teljhatalommal intézkedjenek. A városnak az állam által jóváhagyott szabadalomlevelé pontosan körülírja a városi tanács jogait s e jogok közé tartozik az is, hogy a tanács a város nevében törvényerővel bíró szerződéseket kössön. Így tudta ezt a városi tanács s aszerint cselekedett.

Szerződést kötött például az East Ohio Gas Companyval, a olajtrustnak egyik mellékárulatával s a szerződés szerint az East Ohio Gas Company engedélyt kap a várostól, hogy a várost a szükséges gázzal ellássa s 1908 október 5-én kimondotta a tanács azt is, hogy a társulat ezer köbláb gázért nem követelhet husz centnél többet.

A társulat e határozatban nem nyugodott meg. Törvényszék elé került a dolog s míg a törvényszék dönteni fog, addig a társulat a régi magasabb áratk hajlja be, azonban a különbözet külön pénztárba folyik s ha a törvényszék a társulat javára dönt, a társulaté lesz, ellenesetben vissza kell fizetni a fogyasztóknak.

Eddig rendben lett volna a dolog. A szerződés azonban pár nap múlva lejár s a társulat ártat a tanácsnak, hogy a következő föltételekkel hajlandó megújítani a szerződést: az első öt évben ezer köbláb gáznak ára harminc cent, a második öt évben pedig harmincöt cent lesz. A fogyasztók abban az esetben is ezer köbláb gáznak az árát kötelesek megfizetni, ha a elhasznált gáznak mennyisége ezer köblábban alul van.

Kijelentette a társulat, ha a tanács ezeket a föltételeket el nem fogadja, a szerződés lejártának napján, déli tizenkét órákor kénytelen lesz lezárni a gáztelepet.

A városi tanácsnak joga van akár elfogadni, akár visszautasítani ezeket a föltételeket. Joga van megkötöni, vagy meg nem kötni a szerződést. Azonban erre a jogra egy halálos csapást mér egy kellemetlen mellékkörülmény: az összes ohioi gázforrások az East Ohio Gas Co. tulajdonában vannak. A távolabbi gázforrások pedig a Standard Oil Company birtokát képezik. A két társulat tulajdonképpen egy lévő, saját magával bizonyára nem fog konkurálni s a városi tanácsnak nem marad más választása, mint elfogadni a föltételeket s akkor lesz gáz; vagy nem fogadni a föltételeket s akkor nem lesz gáz.

Tehát az akroni tanács a saját rovására megtanulhatja, mennyit ér a szabad egyezkedés akkor, mikor a jogok egyenlők, azonban a termelés eszközeinek bírása a hatalmat csak az egyik fél kezébe teszi le. A társulat egyszerűen hivatkozik a magántulajdon szentségére, midőn gázforrásaival s gázgyáraival tetszése szerint rendezkezik s e rendelkezési jogával oly föltételeket diktál a városnak, amilyent akar. S a városi tanács még csak nem is szólhat ellene semmit, hacsak a magántulajdon szentségét meg nem akarja tagadni.

A munkásosztálynak már régen bőséges akalma nyílt, hogy megtanulja, amit az akroni tanács csak most tanulhat meg. Régen megtanulta, hogy amíg a termelés eszközei magántulajdonban vannak, addig minden jogi irrott malaszt marad, addig a termelés eszközeit bíróknak akarata lesz a törvény.

AZ ESKÜDTEK BERUGTAK?

Súlyos vádat emelt Littleton ügyvéd azok ellen az esküdtek ellen, akik Morse ügyében ítélték az amely ítélet következményeképpen ma Morse a Tomsban ül, hogy 15 évi börtönbüntetésének leülését folytassa.

Tudvalevő, hogy a föllebbviteli törvényszék jóváhagyta az ítéletet s most Morse ügyvédje azon az alapon kéri az ítélet megsemmisítését, hogy az esküdtek részegek voltak, midőn tárgyalták.

A vád szerint az egyik esküdt, Charles F. Shirk, megrögzött alkoholista volt s mikor az esküdtszék visszavonult, hogy határozatot hozzon, annyira berugott, hogy orvost kellett hivatni, aki injekciókkal állította valahogy lábba.

Hasonló vádat emelt Littleton egy másik esküdt, Edward I. Dewey ellen is. Azt állítja, hogy az esküdtszék tanácskozásakor Dewey képtelen volt csak egy szót is szólni.

Nem kevésbé súlyos a vád a titkos szolgálat emberei ellen is. Eek hordták az esküdteknek a pálinkát s berugott, hogy orvost berugtak. Volt olyan nap is, — a vád szerint, — hogy tíz negyedgallonos pálinkásüveg ürült ki s amellet az esküdtek nagy pusztítást vittek végbe a sörben is.

A vádirat szerint az esküdtek többsége képtelen volt a tények analizálására, helyes következtetésekre s pártatlan döntésre. Littleton föltétele az, hogy az államügyész mindenáron el akarta ítéltetni Morse-t s ő tette lehetővé, hogy az esküdtek italhoz jussanak.

A egyik esküdt, Shirk, — akinek a vád szerint Lambert azt mondta, hogy ha az ivást abba nem hagyja, delirium tremensbe fog esni, — elismerte, hogy az esküdtek szeszest italokat fogyasztottak, azonban tagadja, hogy túlságos mértékben.

Hogy a vádakból hatalmas botrány kerekedik ki, az bizonyosnak látszik. Hogy mi lesz egyébként az eredmény, az bizonytalan. Lehet, hogy elsimítják a dolgot. Legalább az államügyész megtagadott minden nyilatkozatot a vádakra vonatkozólag.

MIRE JÓ A TITKOLÓZÁS?

New York "400"-ának, a sokszoros milliómosok zárközt körének legelőkelőbb tagja, John Jacob Astorné asszony elvált a férjétől. Mills bíró előtt folytak a tárgyalások s a bíró habozás nélkül kimondta a föltétlen válást. Bizonyára fontos okok voltak rá. A szenzációs polgári lapok éppen ezekre az okokra voltak nagyon kíváncsiak, de nem tudhatták meg. Ugyanis a pör tárgyalásai zárt üléseken folytak le s az iratok lepecsételtek, elzártak. Sem a lapok, sem a nagyközönség nem tudott meg semmit.

A New York World meginterjúvolta Mills bíró, aki készségesen elismerte, hogy a nyilvános tárgyalások minden tekintetben hasznosabbak. Elsősorban csökkentik a válosok számát. Másodsor igazságosabb döntéseket mondanak maguk után, mert a közvéleménynek ellenőrzésétől tartani kell a bírának. S mégis kijelentette Mills bíró, hogy vannak esetek, amikor sokkal hasznosabb a közérdekre, ha egy-egy tárgyalás titokban folyik s nem tud meg senki semmit.

Mire jó a titkolózás éppen a gazdagok válopöreiben?

Kézenfekvő az ok. Társadalmunknak egyik oszlopa a szent házasság intézménye. S a szent házasság intézménye erősen korhadóban van. S ennek legjobb példáját éppen az Astorok, Gouldok és a többiek nyújtják. Az ultrakapitalista körök tagjai. Egy-egy ilyen Astor-féle tárgyalás világot vetne arra az örvényre, mely a mai rendszer egyik hazug intézményét mármár pusztulással fenyegeti. Minek ezt látni? Minek azt tudni, miként korhadnak meg a rendszer oszlopai? Miért ne higye azt mindenki, hogy szilárdan állnak s időtlen időkig állni fognak. Ha a népek ez a hite megnyújthatja a rendszer életét néhány nappal, miért ne maradjon meg a népek ez a hite?

NAGYTAKARITÁS.

A new yorki vámházban dúló korrupció leleplezésének hatása alatt a kormány elhatározta, hogy szigorú vizsgálatot indít az Egyesült Államok összes vámhivatalaiban, mert hihetetlen, hogy csak a new yorki vámházban követtek el csalásokat, bár valószínű, hogy itt követtek el a legtöbbet. Legközelebb Philadelphia, Baltimore, Boston és San Francisco fognak sorra kerülni.

A vámházakban az államkincstár általában két különböz óknál fogva károsodhat. Az első ok a rossz munkabeosztás, mely lehetlenné teszi a helyes ellenőrzést, a korrekt becslést. A másik ok pedig a tisztviselőnek bünös összejártsága a szállítókkal. A vizsgálat eszerint két irányban fog megindulni. A munkabeosztáson, ahol szükseges, változtatni fognak. A bünös tisztviselőket, hivatalnokokat pedig kinyomozzák, még ha olyan eszközökhez kellene is folyamodni, mint Loeb tette New Yorkon.

AZ IPARI KORMÁNYZAT.

és nézték, mint megyen. Nézték, mint megyen lefelé, mindegyre mélyebben, mindegyre keservesebben.

Szerdán ment el, pénteken egyszerre csak beállított. Szűrés hajnalodáskor, mindjárt kapunyitást után fölvászorgott a harmadik emeletre. Ott még aludtak.

Nem mert. Leült a küszöbre s maga elé nézett: Halott-fehér volt, haja borzas, napok óta fésületlen, arcára ráncok toltak, fáradt, vize nyűs szeméi alatt két árkok sötétlettek.

A földszintről durva kiáltás hallatszott: — Mi az ott fenn a harmadik emeleten, hé? Borbála megrémült. Nem mert szólani. Előre hajlott, hogy lássa, ki kiabál?

Körülnézett, nem látott semmit. — Vért! — mondta megegyezre, de most már orlított.

A cselédszobák és konyhák ajtajából fésületlen rémült arcok meredtek ki. Kérdegették egymástól, hogy mi történt?

ÁLLAT AZ EMBERBEN.

Cairoban, Illinois államban Will James nevű néger meggyilkolt egy fiatal fehér leányt. A néger kétségkívül állatias módon cselekedett.

Deneen kormányzó az állami milícia öt csapatát rendelte ki, azonban a csapatok későn érkeztek meg.

BANNARD VESZTESÉGE.

Otto T. Bannard, a republikánusok volt polgármester jelöltje a törvény rendelkezéseinek eleget téve, bejelentette az államtitkárnál, hogy mekkora volt a kiadása a választási harcban.

A volt jelölt kiadása 4725 dollárra rogt, amelyből 1500 dollárt Manhattan-ben, 2500 dollárt Kings Countyban, 500 dollárt Queens Countyban, 200 dollárt pedig Richmondban költött el.

GYILKOS, AKIT NEM ÍTELNEK EL.

Wilmingtonban, Delaware államban hatalmas rabbanás történt a du Pont-féle lőporgyárban. Két épület romba dőtt, több kisebb épület megrongálódott.

AZ OSZTÁLYOK FIGYELMÉBE!

Az "Amerikai Magyar Népszava"-nak nyílt-terében megjelent s szövetségünkkel foglalkozó közleményre vonatkozólag az összes osztályok november 30-ig küldjék be szavazataikat, hogy a szövetség nevében indíttassék-e sajtópör a kérdéses közlemény szerzői ellen?

A szocialista mozgalom mai napjaiban valóban vannak kell lennie annak, aki nem látja, hogy a mozgalomnak minő perspektívája nyílik meg; aki nem képes fölismerni a tényt, hogy az új rendszer megvalósulásához a jelenlegi politikai állam bukása s új kormányzat megteremtése szükséges, melyben nem földrajzi területeknek, hanem az iparágaknak képviselői foglalnak helyet.

Tényleg a fejlődés ebben az irányban már ma is észlelhető, a szemünk előtt, a politikai állam keretei között nyilvánul meg. Ha lehetne rántani róluk a leplet teljesen, látnánk, hogy a "népképviselők" a szenátusban vagy az alsóházban nem annak az államnak a népet képviselik, melyben megválasztották, hanem azoknak az államoknak kapitalista ellenőrzés alatt lévő fontosabb iparágait, akár úgy, mint megfizetett ügynökök, akár pedig mint társulajdonosok.

Amelyek, hogy Texas képviselőjéről beszéljünk, beszélhetünk a gyapotipar képviselőjéről, vagy egyébként nyugati állam szenátorát sokkal helyesebben nevezhetjük a Union Pacific vasúttársulat szenátorának.

Hogy a képviselők mennyire kezükben tartják az iparágakat, vagy hogy az iparágak mennyire kezükben tartják a képviselőket, különösen két példa illusztrálja fényesen: Chauncey M. Depew new yorki szenátorának s Simon Guggenheim coloradoi szenátorának példája.

Chauncey M. Depew az ország törvényhozásának termeiben, mint New York szenátora büszkélkedik. Pedig nem az ő a Vanderbiltné vasutak szenátora. Össze van keverve még néhány más érdekcsoporttal is, azonban azok a kötelek a legerősebbek, amelyek a Vanderbiltné vasutakhoz kötik.

Depew először ügyvéd volt. 1866-ban a New York Central & Harlem River vasúttársulatnak az ügyésze lett. A vasúttársulat vádakozásának annyira megfelelt, hogy 1875-ben a New York Central & Hudson River vasúttársulat általános ügyésze lett s ettől az időktől kezdve tetszel-lelékkel a Vanderbiltné vasutvonalak érdekeit szolgálta.

1885-ben az utóbb említett társulat elnöki székébe jutott. Tizennégy év múlva lemondott az elnökségről, de ugyanakkor a következő vasutak igazgató tanácsának lett az elnöke: New York Central; Lake Shore; Michigan Central; New York, Chicago & St. Louis.

Azóta pedig nem kevesebb, mint hatvan vasuti s hajózási társulatnak lett vagy elnöke vagy igazgató tanácsosi tagja. És ezzel együtt jár az is, hogy részvényekkel bírjon.

S a kettő közül ugyan melyiket képviseli Chauncey M. Depew New York állam népete vagy pedig ennek s vagy egy tucat más állam vasuti kapitalistájának az érdekeit? Könnyű ki-találni.

Chauncey M. Depew mellé miltán sorakozik Simon Guggenheim, Colorado államnak idősebb szenátora. Simon egyike az öt Guggenheim testvérnek. A többiek: Isaac, Daniel, Solomon és Murray. A Guggenheim testvérek az urai Colorado s általában a nyugati államok bánya és olvasztó iparájának.

Természetes, hogy nem mindegyik szenátor vagy képviselő nyújtja ily gyönyörű példáját annak, hogy a társulati érdekek miként tolatkodtak be a törvényhozásba. A társulatok kérvénykönyveinek alapos átkutatása (melyek csak némely esetben állnak nyitva a nagyközönség részére) kétségtelenül sok példát mutatna föl; azonban a futólagos áttekintés is riasztó tényeket deríthet ki.

Amíg Taft elnök gondosan elütölköl, hogy milyen részvények vannak a birtokában s ilyen forrásból eredő jövedelmére csakis bírói pályafutásból következtethetünk, amikor tudvalevőleg mindig társulati érdeket szolgál, — addig Sherman alelnökkel másként áll a dolog.

Sherman elnöke a Utica Trust Company-nak s azonkívül erősen érdekelve van a gyűmölcskonzerváló iparban, amely New York állam északi részében gyönyörűen virul s fejlődik a gyermekmunkán.

Depew mellett a New York állami képviselők közül Washingtonban látjuk Richard Young-ot Brooklynból. Young tevékeny részt vett a Flatbush Trust Company megszervezésében; igazgatója a Nassau Bank of New York-nak, bizalmiféria az East River Saving Institution-nak; tagja a new yorki kereskedelmi kamarának s a gyárosok szövetségének.

Ott van Edward B. Vreeland, a híres "ralikális". Vreeland 1891 óta elnöke a Salamanka, New York Trust Company-nak s különösen a bankok s az olajipar érdeklék őt. Hogy ez mit jelent, azt tudja mindenki.

Odaát New Jerseyben éppen ilyen jól csinálják a dolgot. Hogy egy kissé visszafelé lapozzunk a történelemben, New Jersey volt szenátor, Dryden, elnöke volt a Prudential Life Insurance Company-nak; a philadelphiai Commercial Trust Company-nak; bizalmi férfia volt a new yorki Equitable Trust Company-nak; alelnöke a newarki Fidelity Trust Company-nak; igazgatója a következő társulatoknak: Franklin National Bank; Mercantile Trust Company; Union National Bank; U. S. Casualty Company; U. S. Steel Corporation.

No most a jelenre. A mostani szenátorok közül az idősebb, John Kean, foglalkozására nézve ügyvéd s elnöke az elizabethi State Bank-nak; alelnöke a new yorki Manhattan Trust Company-nak. Kollegája, Frank O. Briggs még több társulathoz van lekötve. Érdekeltve van a következő társulatokban: I. A. Roebing's Company; New Jersey Wire Cloth Co.; Norfolk & Portsmouth Traction Co.; Broad St. National Bank; Trenton Saving Bank; Metropolitan Surety Co.

Az Atlanti ocean mentén fekvő államok képviselője ugyszólván mit sem különbözik. Delawareben Henry Algernon du Pont szenátor-ként szerepel. 1879—1899-ig igazgatója volt a Wilmington & Northern vasutnak, most tgája a lőportrustnak.

(Folytatjuk.)

DETROITI HIREK.

Phelan bíró 10 dollár pénzbüntetésre ítélte a 29 Lyle St.-en lakó Savicky Viktort, mivel két gyermeke közül az egyik 14 éven alul nem küldte az iskolába többé. Savicky arcán a kétségbeesés veretéke ütött ki. Hiszen neki összes vagyona nem tesz ki 10 centet, holott nemecsek ő, hanem összes gyermekei reggeltől késő estig robotolnak.

A következő napok egyikén megjelent Savicky ismét Phelan bíró előtt, de nem a 10 dollárral, hanem nagyszámu, nyomorban tengődő családjával.

A Howard St.-en lakó Fitzgerald János is Phelan bíró elé került, mert részeg állapotában 70 éves anyját s nyomorék nővérét bántalmazta. Phelan bíró 6 hónapi javító fogházra vagy 50 dollár pénzbüntetésre ítélte s a következő tanácsal látta el: "Eredj s verd meg azt a szalonost, aki nekid italt adott el, mely téged megrészegített!"

Ha az elítélt szót fogadott volna s megverte volna a szalonost is, hát Phelan bíró még hat hónapra ítélte volna az alkohol szerencsétlen áldozatát.

Donowan J. W. bíró fölulvasást tartott az újságírók között a Keresztény ifjak egyesületében. (Y. M. C. A.) Beszédében rózsás színekben esett el a szép jövőt, mely a szorgalmas ifjakra vár. Igazán gyönyörű volt a fölulvasás. Csak egyet felejtett el a jól ápolott, telt gomru bíró ur az őt hallgató, korgó gomru újságírók fiúknak megmondani, és pedig: miért nem élvezhetik ők a jelen, bármennyire szorgalmasak is? Miért kell a jövő reményében a legnagyobb nyomort élni át napról-napra?

Gladych János a helybeli vaggongyárban, munkaközben újított megsebsítette, melytől egész karja megdagadt. Orvosi kezelés hiányában vérmérgezés következtében meghalt. Gladych, aki korá reggeltől késő estig huzta az igát minden két hétben 15 dollárt kapott munkabér fejében. Ebből kellett magát s öt tagból álló családját eltartania.

Hogy amugy is silány fizetésén rást ne üssön az orvos meg a patika, megsebesült kezével tovább dolgozott, amíg annyira súlyos lett baja, hogy nem lehetett rajta segíteni. Gladych helyére más munkást kapott a gyáros, azonban hátrahagyott, nyomorral küzdő feleségének s gyermekeinek kenyérkeresője ezideig még nem akadt.

Obaransk Otto 27 éves munkás a Northern Automobil Company gyárában munkaközben oly súlyos sérülést szenvedett, hogy behalhat sebébe. A hivatalos vizsgálat megindult és kiderítette, hogy Obaransk Otto súlyos belső sérülés következtében meghalt. Pontum. Azonban egy fiatal élet legyilkolásáért ki a felelős? Arról hallgat a hivatalos vizsgálat, hiszen csak egy proletár pusztult el.

A kizsákmányolásban hirhede vált Michigan Malleable Iron Co. telepén, melynek egyik részét a múlt napokban tűz pusztította el, szerencsétlenség történt. Aznap munkába állott Rolle Isidore 28 éves munkás fejére egy vasdarab esett. Az előhívott mentőkocsai a közeli Solway közpórházba szállította, ahol néhány pernyi kimlódás után meghalt. Dr. Bennet hivatalos vizsgáló orvos újból vizsgálatot tartott... megállapította, hogy Rolle meghalt... minden rendben van.

A MUNKÁS BETEGSEGÉLYZŐ SZÖVET-SÉG KIVETÉSI ROVATA.

Oktober havi kivetés. Szövetségünk osztályaira a következő havi kivetés járul. Kérjük az osztályokat, hogy az összeget postafordultával küldjék be.

Table with columns: Beteg neve, Osztály, Nap, Segély. Lists names of members and their respective contributions.

A *gal jelölt félsegély. A **gal jelölt sülési tiszteletdíj.

Table with columns: Betegség, Segély. Lists various types of benefits and their amounts.

Table with columns: Haláleseti járulék, Szervezési járulék, etc. Lists death benefits and organizational contributions.

Table with columns: Taglétszám, Földvetett, etc. Lists membership numbers and other statistics.

Table with columns: Kivetés, Kivétel, etc. Lists various types of payments and deductions.

Table with columns: Kivétel, Kivétel, etc. Lists various types of payments and deductions.

Table with columns: Számvizsgálási eredmény, Maradvány, etc. Lists financial results and balances.

Table with columns: Keresendő tőke, etc. Lists required capital and other financial data.

Table with columns: Megtálatott, etc. Lists various types of payments and deductions.

Table with columns: Kivétel, Kivétel, etc. Lists various types of payments and deductions.

1909 október hó 17-én az összes könyveket átvizsgáltuk, a tételeket ellenőriztük, a szövetség vagyonát leltároztuk és mindent rendben találtunk.

REGÉNY. RASZKOLNYIKOV

Irta: DOSZTOJEVSZKIJ M. TÓDOR. (BÜN ÉS BÜNHÖDÉS.)

(Folytatás.) (106.)

Most hallotta a Razumihin siető lépteit, hangját. Ugy tett, mintha aludnék. Razumihin kinyitotta az ajtót s néhány percig gondolkodva állott a küszöbön.

— Hadd pihenjen. Aludja ki magát, később majd ebédelhet. — Legjobb is lesz, — felelte Razumihin. — Kimnetek mind a ketten; betették az ajtót.

Fél óra mult el. Raszkolnyikov kinyitotta a szemeit, ismét hanyatt fordult s feje alá tette karját. — Ki lehet ez. Ki ez a föld alul előbujt ember? Hol volt s mit látott? Mindent látnia kellett — kétségtelen. Hol állott s honnan nézett végig mindent? Miért bujt ki a föld alul? Hogy láthatta? Lehetséges volt az?

Hm... Hideg futott végig rajta megrázkódott. — Hát az ékszerdoboz amit Nikolaj az ajtó mögött talált, talán ez is lehetséges volt? Vajon nem bizonyíték ez is? Mellőzzük véletlenül az ezerszázdik részt egyetlen vonalkáját s fölépül a bizonyíték oly magásra, mint egy egyiptomi piráms. Egy légy repült el arra... az láttá! De hát lehetséges?

— És akaratlanul is érezte, hogy minden ereje elhagyja, hogy fizikailag gyöngébb lesz. "Előbb kellett volna tudnom", — gondolta keserű gunnyal. Hogy is foghattam hozzá, ha magamat mégis csak ösmertem... mikor már előérzetem volt róla... Hogy adhattam rá a fejemet, hogy megragadjam a baltát s bemocsokoljam magamat vérrel... Kötélességem volt ezt előbb is tudni... Igen, tudtam én ezt előre... suttogta kétségbeesetten.

Mindenféle gondolat kapaskodott belé. — Nem, amaz emberek nincsenek így alkotva. Az igazi hatalmas, akinek minden sikerül szétrombolja Toulont, földarabolja Párisot, ott felejt egy hadtestet Egyiptomban, föl-áldoz félmillió embert moszkvai hadjáratban, szójátékokat csinál fölötte Vilnában — s halála után szobrot emelnek neki. Ennek tehát minden szabad! Nem, az ilyen emberek nem esztől s vérből, hanem acélból vannak alkotva!

Egy kis mellékgondolat majdnem nevetésre ingerelte. — Napoleon, a piramisok, Waterloo — és az a kis utálatos özvegy, nyomorult vén asszony, uzsorás, kinek pirissal kiveret ládája van az ágy alatt! — Ugyan ki emésztí meg ezt, még ha Petrovics Porfir volna is! Ugyan hogy is lehetne ilyesmit megemészteni! Hiszen megakadályozza az esztétika. "Vajjon — fogják kérdezni, — bemászott volna egy Napoleon az öreg asszony ágya alá? ... Ah, ostobaság!"

"Voltak pillanatok, melyekben érezte, hogy fölönképeket lát; lázas ábrándozó hangulat uralkodott fölötte. — Az öreg asszony csak mellékes dolog — gondolta s gyorsan folytatta szakadozott mondatokban: — Az öreg asszony utójára is... hiba volt... nem is ezen fordul meg a dolog... csak betegség volt... Nem akartam mást, mint gyorsabban haladni... Nem embert, hanem egy principiumot öltem én meg. Megöltem, igaz s mégsem haladtam tovább, nem ugrottam át, itt maradtam ezen az oldalon... Csak ütni tudtam, de azt sem tökéletesen amint látszik... S a principium? Miért ócsárolta az a bolond Razumihin a szocialistákat? Hiszen szorgalmas, munkás népecske az, "mindnyájunk javá"val foglalkozik... Nem, csak egyszer kaptam az életemet, sohasem szerezhetem többé vissza. Nincs kedvem "mindnyájunk jólétére", arra az aranyos korszakra várakozni. Én magam is jól akarok élni, vagy ehegy sem. Mi van abban? Én csak nem akartam akkor elhaladni a éhező anya mellett, midőn ruubeimet a zsebemben éreztem, várva az aranyos korszakra. Azt mondják: "én is egy követ hozok az "általános jó" épületének fölépítésére s jutalmul élvezem belső nyugalma-mat". Ha, ha! Hiszen csak egyszer élek s mégis csak akarok... Eh, mit, nem vagyok más, mint egy "aesthetikai tetű", — tette hozzá hirtelen s örült módon nevetett. — Az, tetű vagyok csupán, — folytatta s belekapaskodott ebbe a gondolatba, duskált benn és játszott vele. — Már csak azért is, mert először: mig fölhabordom azon, hogy csak tetű vagyok, másodszor: egész hónapom át terheltem a jószágos gondviselést, tanunk híván arra, hogy én ezt nem úgy nevezett érzi gyönyörből, a hus ösztönéből követtem el, hanem azért, mert nagy és hasznos cél felé töreksem; ha, ha! harmadszor azért, mert: lehetőleg nem téveszttem el az igazságot szem elől egy a kivételben, mint a mértékben; s a sok tetű közül a leghaszontalanabbat választottam ki s mialatt megöltem, elhatároztam, hogy éppen csak annyit veszek el tőle, mennyi az első lépés megtételé-re kell, se többet, se kevesebbet.

(Folytatjuk.)

